СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXI. | Число 251. | Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 29. червня, 1923. | VOL. XXXI. | No. 151. | Jersey City, N. J., Friday, June 29, 1923. | THREE CENTS

МАЙНЕРСЬКА КОНВЕНЦІЯ ЗА ДОМАГАННЄМ ПІДВИШКИ ПЛАТИ

СКРЕНТОН, Па., 27. червня. — Конвенція трох округів майнерської юнії, склякана для вироблення пляну домагань, які майнери твердого вугля мають предложити властителям копалень на місце виходячого дня 31. серпня контракту, згодилася нині жадати 20 процент підвишки та не уступити низче 10 процентів. Правда, конвенція ще не видала голосованнєм своєї опінії про сю справу, але з висловів бесідників видно, що вона згодиться на предложеннє комісії.

Межи иньчими домаганнями комісії є: вирівнаннє заплати для всіх подібних робіт; заведеннє системи відтягання („чек-оф систем"); важеннє вугля при обчислюванню заплати майнерів; загальний 7-годинний день праці для всіх спеціяльних робітників.

СПРАВА ДЕШЕВОЇ ПРОДАЖІ ВУГЛЯ.

В спеціяльній резолюції, принятій одноголосно цілою конвенцією, делегати заявилися за урядженєм по цілих Злучених Державах міських торговиць на вугіль.

СТРАЙК ТА ПУБЛИЧНА ОПІНІЯ.

Підчас дискусії над питанием, які домагання підвишки мають предложити майнери, провідник радикальної групи, Італієнець Капеліні, домагався, щоби робітники жадали 20 процент. Урядники юнії звертали увагу конвенції на небезпеку виставляти занадто радикальні жадання; в таких случаях публична опінія не стане з робітниками, а без публичної опінії промислова боротьба, себто страйк, виграти не може.

НЕ ХОЧУТЬ ГОВАТА ПРИНЯТИ НАНОВО ДО ЮНІЇ.

Дехто підняв також справу привернення назад Говата, але резолюція перепала.

Говат свого часу вів довгу боротьбу проти теперішнього уряду майнерської юнії за промисловий суд в стейті Канзасі.

ЗЕЛІЗНИЧА РАДА ДАЄ ЩЕ ОДНУ НАГАНУ ПЕНСИЛВЕНІЙСЬКІЙ ЗЕЛІЗНИЦІ

ШІКАГО, Илинойс, 27. червня. — Зелізнича Робітнича Рада Злучених Держав розбирала нині суперечку межи робітничою юнією канцелярійних урядників Пенсилвенійської Зелізниці та сим зелізничим підприємством і видала ще одну остру догану проти іґнорування юнії зарядом зелізниці.

Зелізнича Рада звертає увагу на становище зелізничого заряду, котрий не хоче переговорювати зі зелізничими робітниками, коли вони хочуть говорити яко представники зорґанізованих робітників, робітничої юнії, хоча він заявляє свою готовість говорити хочби навіть з тими самими людьми, якщо лишень вони будуть представляти собою робітників, а не орґанізацію. Зелізнича Рада підчеркує се поступованнє яко доказ, що зелізниця стремить до розбивання робітничих орґанізацій та нехтує право робітників до орґанізації, признане їм законами краю.

СУПЕРЕЧНЕ ПОСТУПОВАННЄ ЗЕЛІЗНИЦІ.

Вона підкреслює теж неконсеквенцію в поступованню зелізниці, котра прецінь переговорює в инчих случаях зі зелізничими юніями та заключає з ними договори; виходилоби з того, що Пенсилвенійська Зелізниця переговорює з могучими „чотирома великим юніями", але не з ново зорґанізованою юнією канцелярійних робітників.

Наконець Зелізнича Рада відкликається до найблизчого засідання конґресу, щоби він не дав зелізниці нехтувати закони краю.

АНГЛІЙСЬКІ ІМІҐРАНТИ УНИКАЮТЬ ЕЛИС АЙЛЕНД

МОНТРЕАЛЬ, Канада, 27. червня. — Як кажуть американські конзулярні представники в Канаді, англійські іміґранти до Злучених Держав стараються виминати іміґраційну стацію на Илис Айленд, а місто їхати через Ню Йорк, вибираються вперед до Канади, а звідти до Злучених Держав.

НЕ ПРИЗНАЮТЬ УЖЕ ГАЛИЧИНИ

ВАШИНҐТОН, 27. червня. — Підчас нового розквотовання іміґрантів з поодиноких краів іміґраційний уряд не вчисляє вже Східної Галичини яко осібного краю, як се робив давнійше, а вчисляє його в Польщу, подаючи квоту іміґрантів з Галичини та Польщі разом.

УРЯД ПЛЯНУЄ ЩЕ ОСТРІЙШЕ ВИКОНУВАННЄ ПРОГИБІЦІЇ

ВАШИНҐТОН, 27. червня. — Американський уряд носиться з пляном арештувати капітанів всіх кораблів, що прийдуть до Злучених Держав з недозволеним ладунком алькоголічних напитків. Відповідний росторядок уже виготовлений і він буде незадовго оголошений в осторогу морякам.

З ПОДОРОЖИ ПРЕЗИДЕНТА

СІДАР СИТІ, Юта, 27. червня. — Президент Гардинґ нині відпочивав і не виголосив ніякої промови. Завтра виїзджає до стейту Айдаго.

ВОЗДУШНА ЛІНІЯ ВІДКРИТА

НЮ ЙОРК, 27. червня. — Воздушна лінія межи Ню Йорком та Нюпортом, в стейті Ровд Айленді, вже відкрита.

Літаки вилітати будуть з Ню Йорку кождої пятниці о пів до третої та о третій годині сполудня та в полудне в суботу. З поворотом виїзджати будуть з Нюпорту в неділю о 6. год. вечером та 9. та пів до 10. год. в понеділок рано.

Дорога коштує в один бік 30 долярів.

З БУДІВЛЯНОГО ПРОМИСЛУ НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК, 27. червня. — Так звана публична ґрупа Будівляної Ради внесла до мулярської юнії просьбу, щоби юнія згодилася на допущеннє яко мулярів учеників ріжних мулярських шкіл, як приміром школи при Уай. Ем. Сі Ей.

МІСТА БЕЗ ВОДИ.

ПЛЕЙНФІЛД, Ню Джерзі. 26. червня. — Всі міста межи Плейнфілдом та Елизабетом не мають води, бо в збірниках водної компанії попсулися помпи та вся вода збірників вичерпалася. Не лишень населеннє але й промисли околиці готові через се богато потерпіти.

ЗАДЕРЖАЛИ СОТКИ ІМІҐРАНТІВ.

НЮ ЙОРК, 24. червня. — Іміґраційні урядники задержали на Елис Айленд понад тисячу італійських іміґрантів, що приїхали на кораблях „Проведен"; їх задержано, бо італійська квота іміґрантів уже виповнена.

Іміґраційні урядники випустили сейчас лишень тих іміґрантів, що подали себе за музикантів та доказали своїм граннєм, що вони приїзджають на артистичну туру.

ПАПУГАЙ НЕ ДАВАВ РОБИТИ.

Коло одного дому в Питсбурґу працювала партія електричних робітників, закладаючих там нові дроти. Кілько разів робітники покінчили одну частину роботи, та візниця збирався відїхати на бік, та кричав до коний: „Гит ап", тілько разів хтось з боку кричав „Гов" і коні ставали. Деколи знов візниця крикнув: „Гов", а хтось кричав: „Гит ап" і коні наново рушали. Через кілька годин візниця мав тяжкі клопоти з невидимим збиточником, поки не переконався, що се дуже понятливий папугай в сусіднім домі прислухуючися голосам людий, працюючих недалеко, навчився слів та понукань та повтаряв їх собі бездумно. Треба було аж просити властителя, аби замкнув свого папугая десь так, щоби він не чув других, ані другі не чули його, і аж тоді робота пішла як слід.

БОГАТО ЛЮДИЙ ПОГИБЛО ПІДЧАС БУРІ.

Після страшних спек, що навістили східну частину Злучених Держав, прийшла в вівторок нагла буря з громами та блискавицями, яка наробила богато шкоди в садах та городах та була причиною неодної смерти.

На побережу Атлянтийського Океану в Лонґ Біч на Лонґ Айленд грім вбив купаючогося тоді американського актора Берта Савоя. [illegible]

НА ВИПРАВУ ДЛЯ РОЗСЛІДІВ СОНІЧНОГО ЗАТЬМІННЯ

З Америки вибирається до Мексика споре число астрономів, щоби оглядати затьміння мів, щоби оглядати затьміння сонця, що має бути дня 10. вересня с. р. Вибираються до мексиканського села Єрбенис, в якому одному місяць заслонить вповні сонце.

ПРОТИ-БОЛЬШЕВИЦЬКА РОСІЙСЬКА АРМІЯ В НІМЕЧЧИНІ.

З Лондону доносять, що російські монархісти в спілці з німецькими націоналістами під проводом ген. Людендорфа, приготовляють напад на большевиків, в котрім мали би взяти участь 175,000 людий. Колиб Москалям вдалось цо, поможуть Німцям повалити теперішнє демократичне правительство.

ПЕЙДА РУМУНСЬКОГО КОРОЛЯ.

Як доносять з Чернівець, підвисшено побори короля з 2 міліонів левів на 10 міліонів річно, а побори престолонаслідника з 500 тисяч на 2 міліони річно.

З ЧЕСЬКОГО СОЙМУ.

Скоро скінчиться весняна сесія чеського народнього зібрання (сойму). З огляду на безмір праці зібраннє вспіло полагодити заледви небогато справ. Між вирішеними справами находиться закон про примусове навчаннє державної, тобто чеської мови, у всіх середніх школах і семинарах. Рівночасно запроваджено обовязкове навчаннє у тих школах одної з мов національних меньшостий. В Чехії ставнем до справ національних меньшостий та з пошаною до справ ніж наприклад в так званій „Польщі".

МИТРОПОЛИТ АНДРІЙ ШЕПТИЦЬКИЙ ВЕРТАЄТЬСЯ ДО ГАЛИЧИНИ.

Митрополит Андрій Шептицький вертається в сих днях до Галичини. Після довгого побуту заграницею в характері апостольського візитатора, після тяжких подорожий по Північній і Полудневій Америці, а вкінці після довгих мандрівок по Західній Европі положився митрополит в Римі до ліжка, знеможений тяжкою недугою. Нині Митрополит подужав настільки, що може вже ходити і зараз рішився вертати назад до Львова.

ВОЄННИЙ СТАН В ОКЛАГОМІ.

Ґубернатор стейту Оклагоми проголосив виїмковий стан в повіті Окмалґі, котрого шериф не робить нічого для запобіження загальному безправству. На місце шерифа поліційну службу будуть сповняти жовніри.

МУРИНСЬКА ІМІҐРАЦІЯ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

Як подає адміністраційна рада стейту Мишиґен, до сього стейту далі напливає велике число молодих Муринів з південних стейтів. Як кажуть урядники, причиною іміґрації молодих Муринів є загальне серед них поширене невдоволеннє, датується від часів великої війни.

ХОЧУТЬ ЗБОРІВ ЛІҐИ НАРОДІВ В КАНАДІ.

Підчас дискусії над видатками Канади на Ліґу Народів нади думку, щоби запросити збори Ліґи, аби слідуюче своє засіданнє відбули в Канаді.

Робітничий посол Вудсворт з Виннипеґу нарікав, що Канада чує тільки про видатки Ліґи, але не чує, що Ліґа робить і що зробила.

Іньший посол натякнув з неґодованнєм на діяльність канадійських представників на зборах Ліґи, говорячи: „Ми вперед староймось погодити Онтеріо і Квібек, поки постараємось погодити Румунію й Україну".

Однакож остаточно парлямент ухвалив 243,000 дол. на видатки у звязку з Ліґою Народів.

ВЕЛИКІ ПОЖАРИ ЛІСІВ У СХІДНІЙ КАНАДІ.

У Східній Канаді вибухли великі пожари лісів. Вигоріло вже не меньше як 250 квадратових миль ліса. Пожар перевисшив всі подібні катастрофи які були в історії провінції. Таксамо в Квібеку вибухли пожари лісів. Пожар ширится дуже скоро.

СТАРШИНА АРМІЇ У. Н. Р. ПЕРЕД ПОЛЬСЬКИМ СУДОМ

Перед окружним судом у Варшаві відбулась розправа проти сотника армії У. Н. Р. Миколи Петерса. Акт обвинувачення говорить, що сотник Петерс навязав контакт з большевицькими місіями і достарчував їм документів, які ствердужували-б, що Польща допомагає отаманови Петлюрі в протисовєтській акції. Обвинуваченого засуджено на 2 роки вязниці.

АНГЛІЯ СКРІПЛЮЄ СВОЮ ВОЗДУШНУ ФЛЬОТУ ДЛЯ ОБОРОНИ ПЕРЕД НАПАДОМ ФРАНЦІЇ

ЛОНДОН, 27. червня. — Заява британського премієра Стенлі Болдвина в парляменті, що Велика Британія додасть кілька міліонів фунтів стерлінґів річно, щоб побудувати воздушну фльоту, яка вистарчила-б для оборони Англії перед найсильнійшою воздушною фльотою у невеликому віддаленю від Англії, викликала серед Англійців переконаннє, що Англії набудуче дійсно могла би грозити небезпека француського нападу з воздуха.

Рівночасно в тутешніх політичних кругах вважають ухвалу про побільшеннє англійської воздушної фльоти за осторогу, що Франція мусить змінити свою політику супроти Німеччини, або бути готовою на зірваннє англійсько-француської приязни і на взаїмне зброєннє проти себе.

ФРАНЦІЯ ГОТОВА ДО УСТУПОК У ВОЗДУШНОМУ ЗБРОЄННЮ

ПАРИЖ, 27. червня. — По ухвалі англійського парляменту про побільшеннє британських воздушних сил заявляють у француських урядових кругах, що Франція, котра має найбільшу у світі воздушну фльоту, готова згодитись на міжнародню конференцію задля обмеження воздушної війни.

ЛОЙД ДЖОРДЖ ЇДЕ В ДОРОГУ ДОВКОЛА СВІТА

ЛОНДОН, 27. червня. — Бувший англійський премієр Лойд Джордж вибирається в подорож довкола світа.

В жовтні він прибуде до Канади; відтам виїде до Злучених Держав, а далі поїде до Австралії і Південної Африки.

ФРАНЦІЯ ПРИЙМАЄ РОЗОРУЖНИЙ ДОГОВІР

ПАРИЖ, 27. червня. — Француський парлямент приняв вашинґтонський розоружний договір про обмеженнє морських зоружень.

ЗЇЗД ТОВАРИСТВ ЛІҐИ НАРОДІВ

ВІДЕНЬ, 27. червня. — Тут отворено наради Союза Товариств Ліґи Народів.

Принято одну резолюцію, в якій взивається, щоби із шкільних книжок викинено ворогованнє одного народу проти другого, а другу, в якій зїзд взиває до ліпшої охорони національних меньшостий в Европі.

ЗАМАХ НА ЖИТТЄ СЕРБСЬКОГО ПРЕМІЄРА

БІЛҐОРОД, столиця Югославії (Сербії), 27. червня. — Молодий Сербин, Раїч, вистрілив нині шість куль з револьвера до старого сербського премієра Миколи Пашіча, коли він виходив з будинку скупщини (парляменту).

Жадна куля його не влучила. Заговірника увязнено.

ПРЕЗИДЕНТ МАСАРИК НАГЛО ЗАНЕДУЖАВ В АФРИЦІ

КОНСТАНТИН, Альжирія, Африка, 27. червня. — Президент Чехо-Словаччини, др. Тома Ґ. Масарик, нагло тут занедужав.

Він приїхав в Альжирію для поратовання здоровля і обїздив околиці краю.

Ізза його старости боїться, що занедужаннє може скінчитись катастрофою.

ЕСТОНЦІ ТЕЖ ДОНОСЯТЬ ПРО СМЕРТЬ ТИХОНА

РЕВАЛЬ, столиця Естонії, 27. червня. — Тутешня преса потверджує відомість про те, що російський православний патріярх Тихон помер в большевицькій тюрмі дня 16. с. м.

БОЛЬШЕВИКИ КУПУЮТЬ КОТИ В ПОЛЬЩІ

ВАРШАВА, 27. червня. — Нині сюди приїхала з Москви спеціяльна большевицька дипльоматична місія, котра хоче закупити в Польщі 10,000 котів для поборювання щурів, які сталися язвою в Росії.

В КИТАЮ ПОВСТАЛО ХРУНІВСТВО І ПРОДАЖНІСТЬ

ПЕКІНҐ, столиця Китаю, 27. червня. — Перед виборами президента в китайському парляменті зачинається торговля голосами.

Посли продають свої голоси кандидатам по 500 до 5,000 долярів за один.

Вони продають прилюдно і безсоромно, беручи навіть завдатки, які зобовязують їх голосувати на певного кондидата за певну умову.

Деякі посли повиїздили з Пекінґу і в других містах вижидають на гроші за голоси. Щойно по одержанню гроший годяться вертатись до столиці на голосованнє при виборі президента републики.

ПРОСЬБА ВІТОСА ДО ЖИДІВ

ВАРШАВА, 24. червня. — Польський премієр Вінценти Вітос вислав листи до жидівських редакторів у Варшаві, в яких просить їх, щоб не критикували його „ржонду", та щоб у сьому напрямі вплинули також на жидівських послів і сенаторів у соймі.

За се обіцює Вітос Жидам, що одержать в Польщі всі права, які їм признає польська конституція.

Щодо свого „ржонду" то Вітос прирікає, що сей буде оберігати релігійну толеранцію (терпимість), та що усуне всі обмеження, які проти Жидів був видав російський царський уряд (а які обовязували в російській Польщі).

Кажуть, що Жиди обіцянками польського премієра не вдоволяться, але за угодове становище до його „ржонду" будуть домагатись, щоби негайно задоволено і сповнено їх домагання щодо релігійної і національної свободи, а також рівноправности на полі економічного бизнесу і суперництва.

Правительство Вітоса разом з „хієною" (вшехполяками) заповідало, що має в соймі „певну більшість", але, як видно з його просьби до Жидів, то воно більше боїться „непевної меньшости" ніж може покладатись на „певну більшість".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

АНҐЛІЙСЬКІ РОБІТНИКИ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЗМУ.

З Лондону повідомляють, що на тамошній 23-ій річній конференції анґлійської Партії Праці дня 26-ого с. м. відкинено внесенне на принятте до Партії Праці анґлійських комуністів 2,880,000 управненими голосами проти 366,000 голосів, які віддано за приняттем їх до Партії Праці.

Се голосованне зорґанізованого анґлійського робітництва, яке в політиці придержується умірковаиої соціялістичної програми, є моральним засудом не тільки анґлійських комуністів але ще більше їх опікунів, московських большевицьких комісарів.

Соціялісти не воювали би з комуністами, хотяйби вони були від них лівійші. Вони могли би з ними вкупі працювати і боротись за здійснюванне соціялістичних ідеалів. Але большевицькі комісари так викривили й осквернили комунізм, що тепер соціялістичний рух нічого спільного не хоче мати ані з комісарським большевизмом, ані з його гумористичним „комінтерном" („комуністичним інтернаціоналом"), ані навіть із заграничними комуністами, котрі робили з наказу того глупого московського „комінтерну" і за гроші, зрабовані з голодних міліонів в Московщині і на Україні (ізза міліонів, які пішли для большевицьких аґітаторів в чужих краях, згинули голодовою смертю міліони найбіднійших людий в Московщині і на Україні), нібито пропаґанду в користь московських комісарів.

Робітники цілого світа дуже добре знають, що жадні буржуї й капіталісти не зашкодили тілько робітничому визвольному рухови що московські большевики.

Вони-ж, захопивши владу, передівсім взялись нищити соціялістів і ними, не буржуями, запакували тюрми.

Вони заборонили соціялістичну пресу, збори, стоваришення.

Свободу оставили тільки собі, то є комісарам, котрі правили і правлять як за царських часів — при помочі нагайки, штика, тюрми і шибениці.

Вони зробили робітників закутими рабами комісарів.

Вони знищили і розбили робітництво в Росії, яке або вимерло з голоду, або в розпуці вивтікало на села, де побільшило ще й тамошню нужду і горе.

Вони знищили і зруйнували весь промисл і комунікаційні засоби, сі варстати робітництва, а тепер, по руїні, віддають їх заграничним капіталістам, розуміється, разом з робучими руками, які мають сі варстати видвигнути з пропасти.

Вони знищили торговлю, знищили велику кооперативну орґанізацію робітників і селян, а замісць обіцяної „державної" торговлі — створили обманців-спекулянтів, котрі обсіли нарід як воші і друть його в нелюдський спосіб для бизнесу свого і комісарів, котрі збогачуються хабарами від тої плеяди спекулянтів.

Вони показали світови, що обіцювали побудувати соціялістичну державу, а побудували царсько-комісарсько-поліцейську тюрму для всіх — кромі комісарів і їх спекулянтів.

А по тім усім скандалі ще скандалісти з московського „комінтерна" мають сміліcть відкликатись до робітництва, щоби приймало між себе комісарських попихачів.

Добру відповідь дали кровавим комісарам анґлійські робітники, коли майже 3,000,000 зорґанізованого робітництва заявило, що з попихачами Леніна і Троцького не хоче мати нічого спільного.

А заслугують вони на такусаму відповідь від усього робітництва усього світа.

НАША ШКОЛА ГИНЕ!

Українська Громадо:—

Застрашаючі вісти доходять з краю. Наша школа гине, а ляхи засипують наш край сотками своїх шкіл. Не тільки держава удержує ляцькі школи, але і приватні товариства стараються польонізувати „креси", себто наші українські землі.

Ось які висліди:

Польське „Товаржиство Школи Людовей" має на „кресах" 4,280 ріжнородних шкіл і установ, а українське Педаґоґічне Товариство — 25 народних і виділових шкіл, 6 учительських семинарів, 4 семинарійні курси, 10 ґімназій, 6 ґімназійних курсів та одну промислову школу. Значить, разом 52 українські приватні школи проти 4,280 ляцьких.

Але ляхам того ще мало. Вони на 3. мая с. р. зібрали нові міліярди, щоб заложити нових 600 шкіл.

Чи ми маємо на се мовчати?

Кличемо ще раз до Вас, свідомі громадяни і громадянки:—

Даймо поміч Рідній Школі! Переведімо збірку! Ніхто не сміє ухилитись від того святого обовязку. Назначуймо далі недільні збірки на Рідну Школу.

Най зібрані фонди дадуть обезпеченне нашій школі на всіх українських землях! Коли самі не подбаємо, ніхто за нас не зробить.

Від нас тепер залежить, кілько буде наших шкіл.

Від нас залежить, кілько нашої дітвори будемо виховувати самі, а кілько віддамо ляхам на поталу.

Зібрані гроші шліть до Обєднання, відки по скінченню збірки в цілости будуть післані до краю.

Обєднанне Українських Орґанізацій в Америці.

OBYEDNANNYE, Room 608, 136 So. 4th St., PHILADELPHIA, PA.

ПРО ЛІНІЮ БЕРТЕЛЄМІ.

(Від власного кореспондента).

Ви, очевидно, знаєте, що се лінія Бертелемі. Се та гранична лінія польсько-українського перемиря, яку була предложила польським і українським делеґатам у Львові 28. лютого 1919 р. антантська комісія під проводом французького ґенерала Бертелемі.

В той час наші війська держали майже цілу українську Галичину. Польська армія врізувалася в наш край тільки вузьким клином здовж залізничого шляху Перемишль—Львів. Ми облягали з трьох сторін Львів, наші гармати переривали що хвилі полученне Перемишлем і Львовом.

Антантська комісія предложила нам заключити перемирє на основі граничної лінії, поведеної так, що ми повинні не тільки відступити від Львова, який ми тоді сподівалися здобути, але також відступити Полякам великі простори нашої землі, які наше хоробре військо держало міцно в своїх руках, віддати Полякам Дрогобич з бориславською нафтою, жерело нашої господарської сили.

Поляки проект перемиря приняли, ми ж його відкинули.

В тім часі не було між українськими політиками нікого, хто стоявби за тим, що лінію Бертелемі треба приняти.

Та як Польща завоювала Галичину, тоді деякі політики почали зразу по тиxо говорити, а далі і прилюдно писати, що якби ми були приняли лінію Бертелемі, то не булиби втратили держави.

До таких політиків належить і др. Кирило Трильовський, який недавно в „Свободі" (ч. 107 з 8. мая, статті: „Не бось-авось, да как то будет!" „Народ не пропадьот!" „Чорт побері!") кинув каменем на наше правительство за те, що воно не приняло лінії Бертелемі. Він пише:

„Давано нам навіть малий Піємонтик (лінію Бертелемі); у нас не стало однак на стільки розуму політичного, щоби брати тимчасом мале як завдаток великого і так ми утратили все".

Якби хтось з українських політиків **тоді**, коли нам предложили лінію Бертелемі, був запізнав погляд, що треба на тій основі заключити перемирє з Польщею, — се ще можна би зрозуміти.

Але тепер, коли ми можемо поглянути на те, що тоді було, з історичної перспективи, такий погляд свідчить тільки, що його автора історія останніх чотирох літ нічого не навчила.

Чому Поляки хотіли приняти лінію Бертелемі? Бо вони не були готові до офензиви і хотіли мати на пару місяців відпочинок, щоби вигідно приготовитися до завоювання цілої Галичини.

Власне пізнійша історія завоювання Галичини й Виленщини Польщею свідчить, що Полякам не ходило о ніщо інше, тільки о підготовленне для завоювання нашої землі.
р., Мирова Конференція пред-

Адже пізнійше, в маю 1919 ложила новий проект перемиря (лінію Боти), а одначе Польща не послухала Мирової Конференції і виступила з офензивою проти нас.

А в 1920 р. Польща, заключивши з Литвою перемирє за посередництвом Союза Націй, зараз таки зломила його й завоювала Виленщину.

І невжеж можна думати, що Польща була би шанувала перемирє, заключене на основі лінії Бертелемі?

А причин до зломання перемиря Польща була би знайшла, скільки сама захотіла би. Могла прим. викликати в однім з більших міст польський бунт і „піти на поміч Полякам, катованим Українцями". Або могла сказати, ніби-то держимо за богато війска (умови перемиря обмежували нашу війскову силу) і з сеї причини зірвати перемирє й піти на нас війною. І чи така мала держава від лінії Бертелемі по Збруч, могла була оборонитися перед польським нападом. А антанта? Ми бачили, що вона все стояла по стороні Польщі! Отже певне не була би післала своїх війск для покарання Польщі за зломанне перемиря.

Далі треба також розважити, чи така мала галицька держава була би вдержалася перед большевиками?

А якби ми навіть були якось погодилися з большевиками, тоді Польща напала би на нас як на „союзників большевиків" — і то за благословеннєм антанти.

Вкінці — чи така мала, неприродно викроєна держава взагалі мала би умови розвитку?

І чи можна думати, що Мирова Конференція була би закріпила таку дивовижну державу між лінією Бертелемі і Збручем?

Словом лінія Бертелемі мала за ціль дати тільки Польщі відпочинок і уможливити їй здобути Галичину або без бою, ухвалою Мирової Конференції, або швидким боєвим розмахом тоді, коли вона матиме силу, ощадити Польщі тих жертв, які вона приносила кроваблячися о мур нашої геройської армії.

Коли те все взяти під увагу, то стане ясно, що принятте лінії Бертелемі не було би нам нічого помогло, а тільки було би кинуло на нас ганьбу, що ми самі відступили Польщі таку велику часть Галичини.

Тоді, коли нам предкладали лінію Бертелемі, приняти її було неможливо. Бо тоді надіялися ми на свої сили і сили Великої України, а також на справедливість Мирової Конференції. Тоді наше військо, яке надіялося здобути Львів, було би радше обернуло оруже проти такого правительства, яке приняло би лінію Бертолемі, ніж згодилося добровільно віддати хоч кусок рідної землі ворогови.

А тепер видно, що наше правительство зробило розумно, що відкинуло лінію Бертелемі. Бо принятте її не було би нас вратувало від польського завоювання, а за те було би пятном на нашім державнім прапорі.

Прага, 29. мая 1923.

Др. Михайло Лозинський.

ВОЛЯ

Колись давно се буяла воля.
Немов пахуче царство лелій
Красою крите в тихому морю
Розкошій щастя веселих мрій.

При всході сонця ясну корону
Немов русалка мила росою,
А то царівна тихого щастя
Степи вкривала своєю красою.

Сріблистий промінь горнув в обійми
Степи розлогі, козацький рай,
Дніпр і пороги, Чорнеє море,
Лани широкі, дрімучий гай.

Лиш буйний вітер мов козарлюга
У бій женучись свистав-гуляв,
Мов до сну щастя козацьку волю
Як цьвіт лелії він колисав...

Уколисав ю... вона заснула
Немов царівна спокійно спить,
Нечує бурі як та шаліє,
Небачить сліз і кров як журчить.

Борців могили ростуть над нею —
Вкрили, що ледво-ледво сіріє,
Туман вкриває сріблистий промінь
Як в домовині сонце не гріє.

Однак туземний сон не є вічним,
Настане хвиля — воля проснеться
З ранами встане, засвітить сонце
І степ розлогий розвеселиться.

Спокійним царством лелій пахучих
Крутом покриє борців могили
Котрі боролись за ню завзято,
Прадідну землю кровю зросили.

Візьме в обійми всю Україну,
Привіти зложить в народних стіп
І запанує в спокою царство,
Тоді то правду осудить світ.

Вінніпеґ, Ман., Канада,
20. червня, 1921.

Матвій Костишин.

МОСКОВЩИНА, ПОЛЬЩА, ЧИ ВЛАСНІ СИЛИ

(Зі статті Н. Григоріїва в „Новій Україні").

Некультурні народи відзначаються тим, що вони потрібні їм для прожиття річі здобувають не працею, не виробом їх із тих природних скарбів, які є до їх розпорядкування, не будуванням свого власного господарства, а грабіжем сусідів. Вони не вміють використовувати ті природні скарби, які є в них для перерибу й виміни на потрібні річі, тому для задоволення їхніх господарських потреб їм залишається лише один спосіб — грабувати сусідів. Через те найменш культурні народи — найбільш воєвничі, бо все своє життя вони проводять у війнах за відбивання від сусідів їжі, одежі, житля (господарства). Некультурні народи живуть не з власного господарства, а з грабіжу. Грабіжницька вдача смирніщає лише в міру культурного розвитку народу, тобто: в міру того, як він навчається сам виробляти з належних йому природних скарбів усе потрібне йому для прожиття або придатне для виміни на потрібне.

Нації, які провадять своє господарство, що задовольняє їхні головніщі потреби, утрачають причину до завоєвничої війни, тобто, грабунку.

Чи Москва приятель України?

Найбільш загрозливим сусідом України в справах територіяльних є Московщина.

Московська нація пізніще прилучилася до европейської культури. В той час, як у европейських націй існувало вже вкладне й висококультурне господарство середніх віків, територією Московщини шугали ще дикі орди Татар, руйнуючи все до тла. Зпід татарського панування Московщина вибилася цілком дикою і зруйнованою, без певної своєї культури, без свого господарства. Мавши культуру значно нижчу, ніж у західних сусідів (України, Білорусі, Польщі й инших), і не вміючи налагодити свого господарства так, щоб воно задовольняло головні її потреби, московська нація, аби не дичавіти й не вимірати від недоїдання, мусіла кинутися на культурніщих і багатчих сусідів, особливо на Україну, як на найбагатчу, для пограбування їхніх життєвих скарбів, для ограбовання їхнього господарства. Московщина, не вміючи через свою некультурність виробити або здобути способом виміни потрібні їй для життя річі, мусіла або пускати в свою гущу культурніще чужонаціональне населення (кольонізацію) або грабувати сусід. Проти кольонізації виступило почуття самозбереження нації, через те вона допускала її дуже мало. Ограбування-ж сусідів стало єдиним засобом підтримування московського господарства. Господарство Московщини історично будувалось як господарство метрополії, що живе з природних скарбів кольоній. Московська нація, хоч і має природні скарби, але не виробляє їх у потрібній кількости для вряджения свого самовистачального господарства; ще більше: вона не виробляє їх навіть настільки, щоб способом еквівалентної виміни з сусідами забезпечити собі необхідні лдя прожиття річі. З тих причин їй залишається один спосіб підтримування свого господарства — грабування сусідів, бо вимінювати нема чого. І вона це робить і змушена робити, коли не хоче вимірати з голоду. Грабування господарства сусідів для задоволення потреб московської нації — це історичний зміст московської політики.

Розглядаючи інтереси нашого господарства, бачимо, що Московщина історично прямує до захоплення господарства української нації у свої руки, щоб зробити його частиною свого „господарського організму". Московщина історично грабує й руйнує господарство України, нічого йому не даючи, та вона й не може дати, бо не має. Колись давала хоч мануфактуру, яка обходилась Україні значно дорожче, ніж середньо-европейські вироби, а тепер і того нема.

Московщина й до цього часу власного господарства не збудувала, а за революції тільки зруйнувала початки його. Через те історична потреба—жити чужим господарством— залишається в Московщині й надалі. Правда, теперішня Московщина, коли не в масі, то в провідних колах, значно культурніща, ніж у середновічі. Отже більше є підстав гадати, що вона з мотивів культурного характеру постарається задовольнити свої господарські потреби більше способом власної праці й мирної виміни, ніж насильним грабуванням, але небезпека грабіжницького нападу ще й досі не минула й ще досі дуже велика. Сучасна московсько-большевицька окупація України, Білорусі й инших країв—найкращий на те доказ.

Некультурність, нездатність налагодити своє господарство та бідність на необхідні природні багатства гнали, женуть і довго ще будуть гнати Московщину до грабування своїх сусідів. Це велика й реальна небезпека від неї для всіх її культурніщих сусідів, а особливо України, як найбагатчої на хліб — найпотрібніщу для життя річ.

Чи Польща може бути приятелем України?

Польське господарство також не є самовистачальне. Воно потрібує чимало додатків із боку, і мусить шукати їх на Україні, бо другі її сусіди того не мають, або відняти від них важче, ніж од України. Колись польське господарство майже на половину жило з праці української нації. Солодка мрія про можливість одновлення такого стану не вмерла ще й досі. А потреба для розвитку польського господарства здобути вільний вихід до Чорного Моря підживлює ту мрію.

Тому Польща, таксамо, як і Москва, намагається захопити господарство України у свої руки й обернути його в частину свого національного господарства.

Від Польщі, правда, українське господарство може дещо здобувати і здобуває (мануфактура, взуття), але ці здобування великої ролі в українському господарстві покищо не грали й не гратимуть. Усе-ж таки налагодження вільної виміни було-б корисне для обох сторін. Наскільки-ж Польща більше потрібує сировини, ніж Україна польських виробів, то вільна виміна задовольнити Польщі не може, й вона змушена силою захоплювати українське господарство, щоб брати собі з нього стільки, скільки вона хоче, й разом із тим пробивати собі шлях до Чорного Моря. Москва й Польща знають, що при вільній виміні Україна не дасть їм потрібного, бо вона не потребує від них стільки, як вони від неї. Через те їм залишається один шлях використати господарство України для себе — захопити його силою. І вони це роблять, бо до цього їх змушують багато спону.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПРОСВІТНО-ЕКОНОМІЧНИЙ КОНҐРЕС В КАНАДІ.

Сей конґрес у Виннипеґу в днях 12, 13 і 14 грудня с. р.

На конґресі будуть обговорені просвітні й економічні питання, які необхідно канадійським Українцям вже раз обговорити, щоб покласти підвалини для могучої економічної та просвітної орґанізації, що стала б основою нашої сили в сій части світа.

Участь в конґресі повинні брати усі орґанізації, що мають перед собою просвітні та економічні цілі.

Український Народній Дім приготовляє обширну програму зїзду. Програма буде оголошена пізнійше. В справах конґресу писати на адресу:

Ukrainian People's Home, 582-590 Burrows Ave., Winnipeg, Man., Canada.

О ПОМІЧ УКРАЇНСЬКІЙ ПИСМЕННИЦІ ОЛЬЗІ КОБИЛЯНСЬКІЙ

З Европи пишуть нам, що славна українська писменниця з Буковини, Ольга Кобилянська тепер у великій потребі і потребує помочі.

Вона через воєнні злидні занепала на здоровлю і в додатку попала у велику біду.

Вже другий рік хорує. Лікарі поручили їй лічитись в купелевих місцях, але вона не має з чого жити, а не то лічитись.

Тому поклонники її таланту просять братів і сестер в Америці, щоб їй негайно помогли, аби ще сього літа могла виїхати на лічення. Суми великої не треба, але як кілька орґанізацій і товариство вишлють їй по 10 до 20 долярів, так вона зможе виїхати на лічення і далі працювати для українського писменства.

Її адреса така:

Frau Olga Kobylanska,
Baltinestergasse 11, a.
Czernowitz, Bukovina, Romania.

З ОБЄДНАННЯ.

НА ПОМІЧ НАШИМ ЕМІҐРАНТАМ НА КУБІ.

Обєднанне Українських Орґанізацій поробило заходи у американських урядів, щоб улекшити долю нашим еміґрантам на острові Кубі. Однак спочатку поміч була неможлива, бо не було імен ані адрес наших утікачів. Подання були лиш загальні, що на Кубі є наші, але де, як, ніхто не міг точно сказати. Тепер удалось нам одержати близші інформації. На Кубі живе богато еміґрантів, а між ними 26 військових, а саме:

Іван Лищищак, село Коростно коло Хирова, повіт Добромиль; Пантелимон Петрищак, с. Хлібчин Лісний, пов. Коломия; Андрій Дерей, Долина, пов. Чортків; Михайло Федчишин, Коцурів, пов. Бібрка; Йосиф Чемеринський; Андрій Марущак; Григорій Ляги, Піски, пов. Рудки; Михайло Олексів, Коцурів, пов. Бібрка; Петро Білик, Черниxівці, пов. Збараж; Олекса Березка, Глібовичі, пов. Бібрка; Яків Щербан, Рожнів, пов. Снятин; Василь Кибало, Стрілиска, пов. Бібрка; Дмитро Християнин; Петро Кобрин, Суrрув, пов. Бібрка; Андрій Задерецький, Стрілиска Нові, пов. Бібрка; Василь Задоріжний, Залипки, пов. Рогатин; Дмитро Цнолатинський, Саджавка, пов. Скалат; Василь Лісовський, Болехів малий, пов. Перемишляни; Володимир Вітенько, Черниxівці, пов. Збараж; Онуфрій Побурко, Завалів, пов. Підгайці; Павло Холода; Мафтей Ґудз, Звенигород, пов. Бібрка; Петро Тибор, Стрілиска Нові, пов. Бібрка; Олександер Погорецький, Бродки, пов. Львів; Ярослав Ґоцький, Острів, пов. Ярослав; Іван Кравець, Коростно коло Хирова, пов. Добромиль, і Олександер Левицький.

Всі вони з Української Галицької Армії. Брали участь в боях українсько-польської війни. Частина виїздить до Канади, куди забирає їх компанія Шехтера, а друга частина остається на Кубі.

Через страшне безробітте доля їх страшна і тому треба їм дати поміч. Коли є які кревні висше згаданих стрільців, які живуть в Злучених Державах, то просимо зголоситись негайно до Обєднання Українських Орґанізацій, відки поробиться всі можливі заходи, щоби спровадити утікачів сюди.

Коли сі кревні американські горожани, тоді справа піде лекше. Іншими, які не мають тут кревних, займеться само Обєднанне і Ліґа Горожан.

Вся наша суспільність в Америці хай причиниться датками на поміч тим нещасним. Ними не заопікується ніхто; ми їх одинока і послідна надія. Досі зложено на сю ціль $58.25.

Всі жертви шліть негайно до Обєднання Українських Орґанізацій.

Обєднанне Українських Орґанізацій.

OBYEDNANNYE, Room 608, 136 So. 4th St., PHILADELPHIA, PA.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОҐРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1924

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж Американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; місце на послідній стороні окладинки $50. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі, театральні і т. п., котрі хотілиб аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1924 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або мові-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $8.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

РУЇНА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.

(Лист із „червоної" Волині).

Шість літ минає з того часу, як повстала революція, а людське життя все ще кипить та перевертається, не можучи вкластися в якісь певні форми. Нiщо й ніде не є таким непевним, як сучасний стан сільського господарства, а особливо, земельної справи. Нічого задовольняючого тут не зроблено ще й досі. Правда, в перші роки революції сьому перешкоджали части „державні переворотн" та „зміни урядів", але тепер не менше перешкоджає цілковита відсутність якої будь правильної господарчої системи. Комунізм, з яким йшла на село радянська влада, загалом селянства був стрінутий явно ворожо, що заставило радянську владу піти на уступки і визнати дрібну земельну власність. Та земля, яка до революції знаходилася в руках селянства, зосталася за ним і до сього часу, але більшість земельної площі, забраної від дідичів, опинилася під владою місцевих земельних комітетів („Земкомів") і, бажаючими працювати на ній, дається певна частина на один лише засів. Порядкуючи так землею, „Земкоми" не мають ніякого пляну, а керуються виключно „власними зглядами"...

Землі, які знаходяться близько села, обробляються кожного року, але так, як їм не дають ніякого угноєння та потрібного відпочинку, то вони чим далі, тим більше виснажуються, заростають осетом та бодячєм і перестають родити. Землі, які знаходяться дальше від села, часто зостаються порожною пустинею...

Хуторні господарства, для яких селянам нарізувалися окремі ділянки по 3/4 десятини на господаря, не можуть упорядкуватися за браком будівляного матеріялу та сільсько-господарчого знаряддя. Помимо того, впорядкованню їх шкодить ще й те, що нарізування земель для хуторських садиб провадиться майже коло самого села по над шляхами, де раз у раз розпочинається будова гостинців, при чому тільки-що збудовані хуторні садиби, немилосердно руйнуються. В порівнанню з такими „засобами" розселення безземельних та малоземельних, Столипинська система здається ідеальною, але, звичайна річ, користуватися нею ніхто не думає через її реакційність, а тим часом чогось певного нового також нема...

Як результат таких „засобів" господарювання за 6 літ революційної доби, є упадок сільського господарства, бо навіть самі звичайні форми давнього хліборобства, як напр., угноювання та трьохпільна система, давним давно занедбана й забута всіми...

Помітне деяке поліпшення господарства в збільшенню числа худоби, а передовсім, — здатних до праці коней, що сталося в наслідок частинної демобілізації армії. Не зовсім добре стоїть справа з вихованнем свиней та рогатої худоби. Річ у тім, що господарі, тримаючи худобу, абсолютно не дбають про пасовиска, як то колись дбали про се дідичі, а через те худоба все дрібна, миршава й худа, а зимою голодна. Літом вона пасеться де попало і як попало, нищить не тільки луки та поля, але й молоді ліси, з чим не може боротися навіть сама влада, боючись сутичок та змагань із селянами.

Як виказують статистичні дані, тепер селянської худоби стало тричі більше, як було до революції, але площа пасоивск зостається майже дією самою.

Безладне порядкування землею, відсутність хліборобських машин, а рівно-ж цілковите недбальство, що до удобрення самої землі, — є головною причиною упадку сільських господарств. Другою, не менш значною, причиною руїни являються високі податки, не стійність валюти і відсутність кредиту. Податки, які накладаються на господарства, розподілюються так, що на великість податку кладеться не тільки кількість десятин землі, але й кількість душ родини. Податки стягалися виключно натурою (переважно житом), тільки вже аж останніми часами заведено податок у „рублях", випуску 1923 року, один рубель якого рівняється міліонові рублів усіх попередніх випусків. Податок сей виносить, приблизно, коло 3 рублів від кождої десятини і „душі". Загально-ж було принято вичислювати податок натурою в такій нормі: на одну десятину клалося від 5 до 15 пудів жита, а крім того бралося ще й солома, бараболя, буряки й капуста. В тих випадках, коли якого продукту до оплати не вистачало, то його можна було замінити иншим, відповідаючим своєю цінністю ціні жита. Кожна корова в господарстві дає податок маслом, кожна свиня — салом, кури — яйцями, коні відбувають „повінность" усякими безплатними фірманками, після розкладу місцевих урядових інституцій.

Беручи на увагу таке безладне порядкування землею і кепські врожаї, такі податки являються татарською даниною, на яку йде більше, ніж половина всього врожаю, не числячи того, що коштує при таких умовах сама праця. Все се робить селянство „державними кріпаками" і відбирає всяку охоту від праці коло тієї землі, якої так домагалися...

До революції селянство працювало на дідицьких ланах „на спіл", (на половину), або беручи собі третій сніп. Тепер, коли можна було-б сподіватися значного поліпшення матеріяльного стану сільського господаря, приходиться бачити цілком противне: крім продподатку, селянство нищиться частинами війск, які розміщуються на селах для харчування.

Сей військовий податок (також — „повінность") не є офіційним, а встановлений самим життєм: червоноармійці і їх коні, поставлені на село, через злиденне військове постачання, переходять на повне утриманнє села. Істнує навіть таке правило, що як яка військова частина пробуде в селі коло місяця, то громада має право просити про перевід сеї частини до другого села, але час вільний від постою, так таки невстановлений. — Перейде одна військова частина до другого села, а через якийсь тиждень прийде в село нова частина...

Таке становище, в якому опинилося сільське господарство, відбирає в селян охоту до праці коло землі і заставляє шукати инших засобів для життя. Одним і найбільш поширеним засобом „легкого заробітку" є спекуляція. Тому спекулюють усі, стараючись заховатися з сим навіть перед найближчими людьми, бо вже давно принято так, що видима вбогість є найкращою охороною придбаного...

Чим се все скінчиться, не варто вгадувати. Досить буде взяти на увагу те, що такі заміри радянської влади, як наприклад допомога селянству удосконаленими сільсько-господарськими машинами, організацією лікарської та ветеринарної допомоги, опіка над нездалими до праці, видача культурного насіння і впорядкування агрономічних пунктів ніяк не може вийти поза межі папірових проєктів.

І коли придивитися уважніще, то можна побачити, що виною в цій усій руїні є не одна тільки безпорадність радянської влади. — Влада, як не є, а все-ж таки намагається щось робити. — Справа з лісною господаркою доказує се як найкраще. Ще з 1918 року всі бувші ліси дідичів були взяті під охорону держави. Тепер ними завідують окремі лісні відділи при „Губземовідділах", але до того часу, заки вони перейшли під охорону їх, у них таки добре погосподарювали селяни, вирубали й вивезли, що тільки могли, при чому рубали в самий варварський спосіб: дерева зрізувалися пилою на висоти одного метра від землі, (щоб ненахилятися при роботі!) — і тепер сі пеньки так і стоять собі, наче ті надгробки на жидівському окописку...

При сучаснім становищу сільського господарства і при цілковитій бездіяльности сільської влади, приходиться числитися з двома наслідками сього „ладу". — Весною і літом селянська худоба нищить поля та городи, а зимою провадиться масове нищення лісів і, взагалі, дерев. Рубають дерева, які ближче, не дивлячись на те, чи то ліс, парк, сад і, чи то — столітні дуби, що уявляють собою високої вартости будівельний матеріял, чи то — молоденька яблунька в овочевому саду...

З переходом лісів під завідуванне лісними відділами Губземовідділів, таке безоглядне нищення уступило місце більш пляновому і більш систематичному. Руїна лісів провадиться далі, бо дрова, які є тепер единим паливом, потрібні не лише для населення, але й для міських заводів та залізниць, для яких радянська влада не жалує нічого, стараючись як мога скорше відновити їх і привести до належного порядку. Але, будуючи одне, руйнується друге, що властиво є найбільш характерним сеї влади. На місці лісів стає пустиня, бо нового дерева ніхто не садить, а той молодняк, що „сам собою відростає", нищиться худобою.

Для повного уьвлення загальної картини безрадности сільського господарства, треба ще згадати про „радянські господарства", або, як їх називають офіційно — „Совхози", які мали бути „зразковими господарствами". Таких господарств за два останніх роки було закладено близко сотні. В основу їх лягли: бувші панські маєтки, враз із ліпшими частками ланів та лісів. Орґанізація їх була подвійна: більші господарства мали своєю метою — дати вразки культурного хліборобства, садівництва, огородництва та скотарства, а менші — розвиток насінневодства та хліборобства.

Але, на жаль, все се було лише „мрією скороминучою", бо далі паперових проєктів так і не пішло. Всі сі господарства, вимагаючи кольосальних грошевих засобів, провадили саме нікчемне істнуванне до кінця 1922 року, коли стали здаватися в аренду. Немаючи нічого спільного з комунальними господарствами, які є орґанізовані по зразку давних дітицьких господарств, що мали широку змогу користуватися найманою працею, — „Совхози" опинилися на мілкому. Взагалі треба зазначити, випадків орґанізації кумунальних господарств, себто таких, які оброблялися-б власною силою своїх членів, артілле, чи то спілкою, **як то було колись ще перед війною в кооперативних господарствах** „артільного батька М. Левитського на Херсонщині", — тепер на „Червоній Волині" не траплялося. Головна причина повної руїни „Совхозів", — відсутність відповідних працьовників, коли раз у раз посади завідуючих господарствами займалися випадковими людьми, які про господарство немали ні найменшого поняття. Платня призначалася їм така, що для того, щоб якось прожити, вони мусіли братися за т. зв. „самооплату", наслідком чого, рідко хто в таких завідуючих, міг протриматися на своїй посаді більше трьох місяців. Коли-ж до сього додати ще таку „дрібницю", як втручання в діяльність завідуючого робітничого комітету („Робком"), то становище буде цілком зрозуміле...

В подібнім становищу перебувала й инша платна, постійна служба. Випадковість у призначеннях, відсутність документів на право одержання відповідного призначення, невідоме минуле, а головне, не забезпечене становище — робили працю служачих „Совхоза" непродуктивною, бо часто було так, що місячна платня служачого рівнялася денному заробіткові підлітка. Отже, чи могла при таких умовах розвиватися якась праця? Очевидна річ, що в такім стані річей, служачий „Совхоза" почував себе не ліпше, як той селянин, що береться за спекуляцію. Сільсько-господарські машини й инше приладдя, що залишилося від давних господарів і власників, находилося в запущеному вигляді, пізнищене, а поповнення новими майже не робилося. Взагалі, господарства з сього боку почували себе дуже кепсько, бо такі випадки, як у досить великому господарстві не було пилки, або сокири, траплялися дуже часто. А для того, щоби придбати сокиру, завідуючий мусів робити доклад „Робкомові", який обговорював се на своєму засіданню і виносив відповідну постанову і т. д. і т. и.

Що до „живої" частини господарств, то він знаходився також в неліпшому положенню. Коні сюди віддавалися з військового браку, які в більшости до праці не надавалися. Зібраний за літо живий інвентар, зимою за відсутністю паші, частинно гинув, а частинно продавався селянам. Коли-ж до сього додати ще недостачу насіння та хронічну задержку в необхідних кредитах, то стане цілком ясним, через що саме сі „зразкові господарства" не могли навіть як слід обсіятися і зоставляли третину своїх ланів на призволяще...

Таксаме було і з городами, бо поденні робітники, не отримуючи платні, відмовлялися від роботи, кидаючи її в самий горячий час, наслідком чого була повна загибель буряків, так необхідних у сей час для цукроварень.

Овочеві сади, немаючи ніякісенького догляду, цілковито здичавіли. Дерева стоять нечищені, запущені. По садах у день блукає рогата худоба, а в ночі пасуться коні. При таких умовах дохід із садів дійшов до мінімума. До сього треба додати ще й те, що самі овочі треба здіймати з дерев за дві-три неділі ранійш, ніж вони поспіють, бо инакше їх розкрадуть. Людина, яка якийсь час перебувала в однім із таких господарств, передає про оріґінальний спосіб збору черешень, які сього року надзвичайно рясні. Для того, щоби дістати крайню гиляку, на якій є досить спілих черешень, її відтинають сокирою...

Пробували було займатися сушеннєм слив, вареннєм повидла та виробленнєм яблочного вина, але все те робилося так, як попало, а через те й пропало. Не мали поспіху — ні кінські заводи, ні росплоджуваннє дробу, ні лучні пункти, які пробували було заводити. Літом ще воно проектується та плянується, а зимою худоба переводилося ні на що, свині йшли на сало, кури на печеню, а в тім полягала вся „зразковість" сих „Совхозів".

Цілком природна річ, що пронидівши так два роки, на третій уже й на се не вистачало змоги, а через те почалося горяче підшукуванне орендаторів, яких також нема, але які можуть бути, коли тільки селянство почує ясне й коротке:

— Товариші селяни! Земля ваша і ви єдині господарі на ній!...

Цього сподіються, як найбільш розумного виходу з того становища, в якому опинилося „на Червоній Волині" сільське господарство.

К. Л.

1923 р., 12/VI. м. Остріґ,

(коло „нового кордону").

ВЕЛИКА БУРЯ В ЗАХІДНІЙ КАНАДІ

Дня 17. червня Західну Канаду навістила страшна буря в роді циклону і виробила великі шкоди. Буря найдужче шаліла в Суріс і Бойсевейн, Манітоба, в середущім Саскачевані, та в околици Медисин Гет, Альберта. Численні будинки виверені або без дахів, кількадесять миль телеграфічних та телефонічних слупів повалено до землі, жертви в людях ще не знісні з браку перервання всякої комунікації. У многих місцях впав великий дощ, якого так дуже потрібно вже було.

З доси наспівших вістий довідуємося осії що: — телефонічні слупи на просторі 15—20 миль були повалені бурею на захід від Брендону та між Давфіном і Кемсеком.

В Кевері, Онт., „фрейд шед" буря зірвала з фундаменту і розторощила; дах з „бакс кари" та з кількох будинків зірвало і понесло трохи далі.

В дістрикті Бойсевейн буря повививала дерева з коріннем, повивертала будинки та поломила телефонічні слупи. На полях повно всяких відломків з будинків та фармерської машинерії.

В околици Давфіну падав дощ через дві години.

В місті Брендон відломані галузи дерев розкинені по улицях і парках. Телефонічна комунікація між Брендоном і Сурісом перетята. В Суріс, о скілько можна довідатися, многі будинки виверені, вікна в сторах побиті на тисячні куснки та телефонічні слупи поломані.

В Рігнолд буря знищила стайню фармера В. Оліверa.

В середущім Саскачевані дув вітер зі скорістю 46 миль на годину. Многі стайні на фармах та будинки ушкоджені виверненем або зірванем дахів.

В Стоні Біч, 20 миль на схід від Мус Джо буря знищила залізничу стацію, причім секційний форман В. Кук та його діти було серіозно покалічені. Буря знищила сотки будинків.

Віктор Кассиді, 15-літний хлопець зістав убитий, коли буря піднесла в гору дімок на фармі коло Розтави і кинула ним 50 ярдів до землі. Десять миль на північний захід від Розтави — дімок в якім спали обоє Вуден — був піднятий в гору і кинений на землю півтора милі дальше. Обоє дуже потовчені. Дах готелю в Розтави був зірваний і кинений на стайню розвалюючи її на тріски.

Артур Брави спав в „бокгаві". Буря підняла його в гору і в нім перебув 500 ярдову подорож воздухом і осів на стирті сіна з боку через що він зісунувся на діл і розбився в всякого ушкодження, і коли рачкував до місця безпечного стя йому на голову впала бочка і тепер находиться в шпиталі.

Хата фармера Е. Аларда була цілковито обернена на свойім фундаменті. Стайня і шість шпихлірів цілковито знищені при чім 8 коний та кілька штук худоби було убито.

В Саскатуні буря зірвала дах над складом Фармерс Ломбер компанії і в часі своєї воздушної подорожі ушкодив многі будинки. Самий же будинок тої компанії був піднесений з фундаменту і кинений на порожний лот по другім боці улиці.

В Мелі, Саск, буря знищила елеватор.

В Прілейт, Саск, буря виробила може найбільше шкоди, бо понищила велике число будинків кидаючи ними наче трісками.

В Подор, Саск, буря рознесла на тріски українську церкву. В Медісон, Саск., буря зірвала дах з презбитеріянської церкви і занесла 100 кроків дальше.

ВИКАЗ ЖЕРТВ

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „МОЛОДОЇ УКРАЇНИ І „СВІТА ДИТИНИ" У ЛЬВОВІ.

В краю: Ф. Романенчук 1000, Павлина Буле 3000, І. Козбур 2000, О. 8 І. Потерейківні 5000, В. Сілінська 3000, І. Гарасим 500, IV. кляса укр. прив. школи У. П. Т. в Копичинцях 13,400, Сл. Сидір і Н. Носипанко 2000.

Америка й Канада: Вп. П. Паринчак $1.10; на руки Вп. Гром. Петра Новосада у Філадельфії (лиcта ч. 217) зложили: Г. Ящишин $1.00; П. Новосад, І. Хаблюк, М. Саган, В. Титанич, Е. Буката, Гр. Самбір, І. Затонський, Л. Прокопчук і К. Качур по 50 цнт.; І. Низдроба, І. Васильковський, І. Сирчинський, С. Пундз, М. Семенюк, Слободяни, І. Бурштинський, Д. Люба, І. Вигринюк, М. Туркот, І. Гудима, А. Фуйсак, І. Шмільський, А. Слободжак, С. Бучко і Н. Самбір по 25 цнт. Разом $9.60...

Разом зложено: 29,900 мп. та $10.60.

ДОПИСІ

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Подаємо до відома усім нашим дописувателям, що відтепер не будемо звертати ніяких рукописів ані листів. Звертание надісланого матеріялу спричинює чимало замішання в редакції і друкарні. Ми поміщуємо радо усе, що цінаве для наших читачів. Коли ж що не інтересне, то тим не обиджуємо нікого, якщо не містимо.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Січове свято.

Заходом 1-го Округа Січової Організації, дня 27. мая було скликане Січове віче. Віче отворив т. М. Коцюк, який покликав на секретарів т. Григорія Дорожовського і т. Василя Волчанського. Тов. М. Коцюк зараз по виясненю цілиі віча покликав на першого бесідника д. Володимира Целевича, ново прибувшого борця з Галицької України. Коли д. Целевич показався на естраді, филадельфійські Українці привітали його бурею оплесків. Бесідник старався дати як найдокладніший образ положення нашого народу в Галичині. Він показав як Поляки укладають хитрий плян, щоби знищити національно наш народ через політичне переслідування і загарбане українських земель. Першою ціллю Ляхів є спольонізувати край і забрати українську добру землю. Дотепер 250,000 Мазурів налізли на нашу землю, де при помочи урядовоі сили і свого уряду вони втискаються чимраз більше як кольоністи-зайди. Другою ляцькою штукою було замкнути 800 шкіл як також всю українську інтелігенцію і всіх народних діячів запроторити до тюрем. Напроти того Українці заснували тайний університет, котрий істнує аж дотепер ні-хто не страхається вже нині ляцьких криміналів! Вже нині по всіх місцях Галичини люди говорять, що як хто не сидів в тюрмі, то певне він не є добрий український патріот. Далі говорив бесідник, що Українці вже мали свою державу, мали своє війська, своє всьо, як також свою свободу і волю, то вже тепер знають, яка є ріжниця між своїм а чужим. Нині всі українські партії ідуть солідарно рука в руку одним фронтом проти ворога. Лукава Франція і загалом антанта видали вирішення 14. марця с. р. в користь Польщі і отворили наші очи, що не треба надіятись на нікого, а тільки на себе самих. Ніяка дипльоматія, ніяка чужа поміч не відбудує нам держави. Коли ті хочемо мати, мусимо збудувати її власною силою. Нам, Українцям треба організуватись на всіх напрямках, як народних так і економічних. Відтак д. Целевич представляв одинокий рід протесту, який розуміють наші вороги. Стефан Федак протестував так, як треба, коли стріляв до воєводи. Через цей акт на Ляхів найшов такий страх, що молодого студента посадили до дуже сильної келії і поставили аж 16 жовнірів на варті. Пізнійше боялись, щоби Українці не стрілили його, то за кождий раз при очах комісії його сестра мусила коштувати ту поживу, яку подавали йому. Бесідник змалював страшну картину, як Ляхи знущаються над Гуцулами. Найбільше звірства допускається ляцька жандармерія, а поскаржитися ані пожалувати нема перед ким. Відтак представив д. Ц. як Польща нині виглядає, та як через свою заборчу політику вона зсувається чимраз глибше у пропасть руїни і державного банкротства. Спільна неділя, яка стрінула волинських і галицьких Українців, котрих є разом 8 міліонів, як також Білорусинів і Литовців подає велику надію, що Польща провалиться скоро до такого гробу, що із нього вже ніколи не встане.

Відтак запитав бесідник, чи не хоче хто з вічевиків запитати про щонебудь. Перший запитався д. М. Коцюк. Він спитав, як розвивається Січ і Січовий рух. Шановний бесідник відповів, що Січовий рух є тепер тайний, підпольний і через це дуже поволи розвивається. Дальше т. М. Коцюк забрав голос і висказав, кілько Січова Організація зробила та що нині всі Українці повинні належати до Січової Організації.

Відтак відспівано пару патріотичних пісень і зложено при виході $28.16 на політичних вязнів.

Григорій Дорожовський,
Василь Волчанський,
секретарі.

ВИЛКС БЕРРІ, ПА.

Організаційне віче Обєднання.

На поклик Обєднання Українських Організацій відгукнулась і наша громада. Перші кві- ... зневіри пройшли і всі побачили, що нема причини до зневіри, а треба дальше організуватись, і йти на поміч нашим героям, які невтомно продовжують своє святе діло.

Дня 17. червня в неділю по Службі Божій, зібралися наші громадяни, щоб почути як нам організуватись та як нести поміч героям. Віче отворив о. М. Паздрій, і в патріотичній промові зясував положення нашого народу. Не пора нам хиляти прапора, а спільно з пашою армією нести його високо, до повної нашої побіди.

Предс. віча вибрали п. М. Музику; секретарював наш адвокат п. А. Завойський, ветеран американської армії.

Делегат Обєднання Др. В. Галан, у своїй промові зясував нашу дотеперішню боротьбу; росказав про долю нашого народу, яку він пережив вчас війни та його змагання. Росказав про сотки тисяч наших героїв які босі і хорі боролись і борються дальше за свободу народу. І коли вони дальше жертвують свому народови життє, ми мусимо прийти їм з поміччю і зорганізуватись в одну сильну організацію.

Як наші стрільці і американська українська еміграція мусить зложити присягу так доти продовжувати боротьбу, доки не осягнемо цілї нашої мети, за яку впало тисячі наших синів.

Присутні приняли з одушевленем постанову нести поміч краєви, а для спільної організації всіх наших сил основати місцевий комітет Обєднання, в склад якого увійшли М. Бабій, предсідатель, п. Катулька як секретар, Гр. Русинко як касієр, контрольори: Др. А. Завойський і п. В. Чупіль. Дай Боже, щоб наша громада взялася щиро до праці і не тільки не була позаді інших, а тєала тим осередком, який обєднувати-ме всі доокільні громади!

Пора грізна, і чим скорше ми зорганізуємось, тим скорше будемо готові на недалекий завтрішній бій. Від слів прийдім до діл! Тепер збірка на Рідну Школу. Скільки дасть наша громада.

Вічевик.

ЕДВАРДСВИЛ, ПА.

Народнє віче.

Дня 17. червня с. р. відбулось організаційне віче Обєднання в Едвардсвил, Па., де промовляв делегат Обєднання, Др. В. Галан. Віче відбулось в церковній гали. Віче отворив о. М. Паздрій патріотичною промовою. Головував п. П. Гадзій, секретарював п. О. Волянський. В довшій промові др. В. Галан, який сам пережив як член нашої армії всі її бої в Галичині і на Великій Україні; росказав про боротьбу нашого народу і його геройську армію.

Вічевики ухвалили завязати у себе комітет Обєднання, щоб нести поміч рідному краєви і його невтомним борцям.

До комітету Обєднання вибрано п. Н. Цебрика як предсідателя, п. О. Волянського, сек., І. Ковальського, касієром. На віче було також кількох промовців, які все лиш промовляють, а коли прийдеться вже ділом показати свою здатність і роботу, вони виходять зі салі і дальше продовжують свою народню роботу при „мушщайні".

Наша громада хоч мала не сміє глядіти на тих тупоумних індивидів, але зібрати всі свої сили і нести поміч нашому народови. Члени комітету Обєднання мусять доложити трохи праці, а ми певні, що і наша громада перестане „зневірюватись" і стане в ряди з цілим свідомим українським загалом в Америці.

Примірон най нам буде наша славна армія, а не ляцькі і московські агенти. Так як армія, присягнім і ми, що вестимем боротьбу аж до побідоносного кінця, а жадні хвилеві невдачі не зневірять нас.

Пора нового бою надійшла, тому готуймось!

ВІДОЗВА

до односільчан села Клебанівки, повіту Збараж, проживаючих в Злучених Державах Північної Америки.

Дорогі Родимці!

Старанням читальні Просвіта в Клебанівці, скликано дня 10. лютого с. р. загальні збори всіх наших громадян, на котрих обговорювано потребу власного читальняного дому.

По короткім поясненю справи ініціяторами й по рідевій дискусії зборів над цим, всі присутні рішили одноголосно збудувати читальняний дім.

На них зборах вибрано комітет до будови й предложено пляни, які величині і вартости повинен бути дім. Дім для нашої потреби може бути найменший 18 метрів довжини, 10 метрів ширини і 3½ метра висоти, в котрім ми хочемо примістити залю до аматорських вистав й громадських зборів, громадський кооперативний склеп, поміщення на читальню і помешкання для господаря. По обчисленю коштів такої величини, мурований з каменя й покритий бляхою дім, має нас кошувати поверх сорок міліонів п. м., що рівняється девятьсот американських долярів. На цю касочну, вельми застрашаючу суму, ми вже троха зложили в натурі (збіжем), котра представляє мало не половину повищої суми; однак цього всього замало. Проте ми отсим звертаємося до Вас дорогі родимці в далеку чужину, поможіть нам в так важному, вже начатому ділі! Поможіть нам знищенням війною й повоєнним лихолітєм збудувати громадянську інституцію, котра остане довшим часом памяткою для Вас, як повернете колись в рідне село і буде пригадувати Вам ваш побут в Америці.

Дано в Клебанівці в квітні, 1923 р.

ЗА КОМІТЕТ БУДОВИ ЧИТАЛЬНЬОГО ДОМУ:

Михайло Радковський, голова; **Трофим Черняевський**, заступник; **Максим Левицький**, секретар; **Константин Корпан**, касієр. Члени комітету: **Василь Бігайко, Іван Дідик (І.), Іван Мичак, Василь Дзядик, Степан Дідик, Семко Дідик, Василь Корван.**

ЗА ВИДІЛ ЧИТАЛЬНІ ПРОСВІТА:

Іван Сивий, голова; **Іван Дідик**, заступник (ІІ.), **Василь Олійник**, секретар і касієр; **Іван Прко**, бібліотекар; контрольна комісія: **Андрій Тригуба, Степан Фармагей, Іван Дідик (ІІІ).**

(Печать).

Громадяне Клебанівки:

Повищу відозву комітет будови читальняного дому прислав на мої руки з просьбою, аби постаратися дати до відома через українські часописи нашим громадянам тут в Америці, що я отсим і сповняю. В тій місцевости, де я зараз жию, нема більше нікого з нашого села крім мене, тому щиро звертаюся до всіх наших громадян Клебанівки живучих в Америці дайте свою, що може але давайте щиро бо всі! Я певний, що як ми займемося щиро збіркою по всіх місцевостях де живуть наші громадяне, то в скорім часі ми всім зібрати поважну суму грошей. Гроші котрі я жертвую на ту ціль, передам на руки комітету тут до будь котрої місцевости, де такий зорганізується найскорше.

Докладніше про цю справу напишу кождому, хто відвесеться до мене листом. Пишіть на адресу: Steve Korpan, 245 Court St., Newark, N. J.

ПОТІК І СКАЛА

(Байка).

Гірський потік шумів, журчав
І о скалу завзято бився без упину,
Здавалось, немов її звалити забажав,
Щоб стрьмголов понести у долину.
А тимчасом скала
Незрушена була,
Немов потока не було — стояла,
І на його завзятість не зважала.

Ось так гнівливий чоловік
Нераз лютує, мовби сей потік;
На не одник згідливий не зважає,
Лиш гордо „скала на нього споглядає.
П. Ш.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

Англійський кабінет приняв Керзонову відповідь в якій Англія обіцює сказати в імени її кольоній, не браги участи в жадній офензиві проти Совітської Росії, від котрих небудь державу, котрих кабінет, ще міг у сего бути запропонована російським контр-революційним партіям? — Чи ви знаєте, що Гелмар турецькі шпигунки, пакуються ... і які похоронить їх від давлення?

ОПОВІСТКА.

Видавництво „МОЛОДА УКРАЇНА" у Львові, ул. Зіморовича ч. 3 видало для дітей і молодіжи

„МАЛИЙ КОБЗАР"

з 38 образками найкращих малярів. Звертаємо на цю книжечку увагу всіх українських шкіл, як також усіх наших просвітних організацій, які повинні негайно масово кольпортувати серед дітей. Ціна книжки 10 цнт. Пишіть на адресу:

Ukrainian Publications for Children
"SWIT DYTYNY"
Lemberg, Zimorowicza str. 3
East Galicia—Europe.
Пишіть по цінник книжок до